

N:o 6.

Konstitutionsutskottets memorial, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af dels utskottets utlåtande n:o 3 rörande Kongl. Maj:ts proposition n:o 28 med förslag till ändrad lydelse af §§ 6, 13, 15, 16, 22 och 28 riksdagsordningen, dels och utskottets utlåtande n:o 4 angående väckta motioner om ändring af §§ 6 och 13 riksdagsordningen äfvensom väckt motion om tillägg till Kongl. Maj:ts berörda förslag.

I afgifvet utlåtande n:o 3 hade utskottet tillstyrkt Riksdagen att till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga Kongl. Maj:ts uti proposition n:o 28 till innevarande års riksdag framlagda förslag till ändrad lydelse af §§ 6, 13, 15, 16, 22 och 28 riksdagsordningen, och, för den händelse att Kongl. Maj:ts berörda förslag blefve antaget att hvila till vidare grundlagsenlig behandling, hade utskottet derjemte i utlåtande n:o 4 under 3:dje punkten hemställt, att Riksdagen måtte till hvilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande tillägg till den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse af § 13 riksdagsordningen:

5. Uppgår städernas folkmängd till mer än en tredjedel af folkmängden i hela riket, skall det här ofvan föreskrifna antalet riksdagsmän tvåhundra-tjugufem utses för landet och för städerna efter förhållandet mellan folkmängden å landet och i städerna. Det antal riksdagsmän, som sålunda bör utses för landet och för städerna, bestämmes af Konungen vid fastställande af den i mom. 4 omförmälda ordning, dervid i öfrigt stadgandena i mom. 2 och 3 skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Enligt till utskottet ankomna protokollsutdrag hafva Riksdagens kamrar vid behandling af nämnda frågor fattat olika beslut, i det att Första

Kammaren bifallit hvad utskottet sålunda hemställt, men Andra Kammaren, med godkännande af Kongl. Maj:ts förslag i hvad det rörde §§ 6, 15, 16, 22 och 28 riksdagsordningen, beslutit, att i enlighet med den af herr Vahlin vid utskottets utlåtande n:o 3 afgifna reservation antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 13 riksdagsordningen:

§ 13.

1. Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhundra-trettio, deraf etthundra-femtio för landet och åttio för städerna, väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Å landet, hvartill i fråga om riksdagsmannaval äfven räknas köpingar, utses för hvarje domsaga en riksdagsman. Understiger domsagornas antal etthundra-femtio, skola, för ernående af det bestämda antalet riksdagsmän, de folkrikaste domsagorna, så vidt ske kan häradsvis, indelas i två valkretsar, som hvardera välja en riksdagsman. Öfverstiger domsagornas antal etthundra-femtio, skola, i den mån sådant erfordras, domsagor, som gränsa intill hvarandra och hafva minsta sammanlagda folkmängden, förenas, två och två, till en valkrets.

3. I stad, hvars folkmängd uppgår till eller öfverstiger en åttiondedel af folkmängden i rikets alla städer, väljes efter stadens folkmängd en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en åttiondedel af städernas folkmängd. Städer, med mindre folkmängd än nu är sagdt, ordnas, så vidt lämpligen ske kan länsvis, i så många valkretsar, som, med iakttagande af att hvardera utser en riksdagsman, erfordras för uppnående af det i mom. 1 föreskrifna antal riksdagsmän för städerna.

4. Indelningen af omförmälda valkretsar, så ock riksdagsmännens antal för hvar och en af de städer, hvilkas folkmängd i och för sig berättigar dem att utan förening med annan stad välja riksdagsman, bestämmes, efter ofvan angifna grunder, hvart tionde år af Konungen. Den ordning, som sålunda fastställles, vinner ej tillämpning förr än vid de val, hvilka näst derefter, enligt § 15 mom. 1, skola ega rum. Köping eller annat samhälle, som erhåller stadsprivilegier, räknas i fråga om riksdagsmannaval fortfarande till landet, till dess ny valkretsordning varder fastställd.

5. Uppgår städernas folkmängd till mer än åttio tvåhundra-trettiondedelar af folkmängden i hela riket, skall det här ofvan föreskrifna antalet riksdagsmän tvåhundra-trettio utses för landet och för städerna efter förhållandet mellan folkmängden å landet och i städerna. Det antal riksdagsmän, som sålunda bör utses för landet och för städerna, bestämmes af

Konungen vid fastställande af den i mom. 4 omförmälda ordning, dervid i öfrigt stadgandena i mom. 2 och 3 skola i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

I följd af detta Andra Kammarrens beslut blef utskottets hemställan i 3:dje punkten af utlåtandet n:o 4 af kammaren afslagen.

De af kamrarne fattade besluten äro endast så tillvida skiljaktiga, att, under det enligt Första Kammarrens beslut antalet ledamöter i Andra Kammarren för städerna skulle utgöra 75, stadsrepresentanternas antal enligt Andra Kammarrens beslut skulle uppgå till 80, samt att det af Första Kammarren i enlighet med utskottets hemställan i 3:dje punkten af utlåtandet n:o 4 vilkorligen beslutna tillägg till § 13 riksdagsordningen blifvit, med den förändring allenast, som af Andra Kammarrens beslut beträffande representantantalet påkallades, af Andra Kammarren antaget såsom ett femte moment till den af kammaren beslutna lydelse af samma paragraf.

Enär, enligt utskottets åsigt, den mellan kamrarne uppkomna skiljaktighet med afseende å antalet af städernas representanter i Andra Kammarren icke är af någon väsentlig betydelse samt, vid det förhållande att Kongl. Maj:ts proposition icke blifvit oförändradt bifallen, det icke längre kan möta betänklighet att, på sätt Andra Kammarren beslutit, utan vilkor antaga det ifrågasatta tillägget till § 13 riksdagsordningen, har utskottet, med hänsyn till såväl dessa omständigheter som ock angelägenheten deraf att förevarande fråga snart måtte vinna en, såvidt möjligt, tillfredsställande lösning, funnit en sammanjemkning af kamrarnes beslut kunna och böra ske på det sätt, att Första Kammarren, med frånträdande af sina beträffande § 13 riksdagsordningen samt det utaf utskottet föreslagna tillägg till samma § fattade beslut, godkänner den af Andra Kammarren till hvilande antagna lydelse af § 13 riksdagsordningen.

Utskottet hemställer alltså,

att Första Kammarren måtte, med frånträdande af sina beträffande § 13 riksdagsordningen samt det utaf utskottet under 3:dje punkten i dess utlåtande n:o 4 vilkorligt föreslagna tillägg till samma § fattade beslut, antaga följande förslag till ändrad lydelse af § 13 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

Riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

§ 13.

1. Andra Kammarens ledamöter väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Å landet, hvartill i fråga om riksdagsmannaval äfven räknas köpingar, utses för hvarje domsaga en riksdagsman. Domsaga, som, oberräknadt dertill hörande städer, har större folkmängd än fyratiotusen, varde dock af Konungen, så vidt ske kan häradsvis, indelad i två valkretsar, som välja hvardera en riksdagsman.

3. I hvarje stad, som eger en folkmängd af tiotusen eller mer, utses en riksdagsman för hvarje fullt tal af tiotusen. Öfriga städer skola första gången af Konungen, och derefter hvart tionde år af kammaren, ordnas, så vidt ske kan länsvis, i särskilda valkretsar, som hvardera utse en riksdagsman, och skall hvarje sådan valkrets innehålla en folkmängd af minst sextusen och högst tolf tusen.

1. Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhundra trettio, deraf etthundra femtio för landet och åttio för städerna, väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Å landet, hvartill i fråga om riksdagsmannaval äfven räknas köpingar, utses för hvarje domsaga en riksdagsman. Understiger domsagornas antal etthundra femtio, skola, för ernående af det bestämda antalet riksdagsmän, de folkrikaste domsagorna, så vidt ske kan häradsvis, indelas i två valkretsar, som hvardera välja en riksdagsman. Öfverstiger domsagornas antal etthundra femtio, skola, i den mån sådant erfordras, domsagor, som gränsa intill hvarandra och hafva minsta sammanlagda folkmängden, förenas, två och två, till en valkrets.

3. I stad, hvars folkmängd uppgår till eller öfverstiger en åttiondedel af folkmängden i rikets alla städer, väljes efter stadens folkmängd en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en åttiondedel af städernas folkmängd. Städer, med mindre folkmängd än nu är sagdt, ordnas, så vidt lämpligen ske kan länsvis, i så många valkretsar, som, med iakttagande af att hvardera utser en riks-

dagsman, erfordras för uppnående af det i mom. 1 föreskrifna antal riksdagsmän för städerna.

4. Indelningen af omförmälda valkretsar, så ock riksdagsmännens antal för hvar och en af de städer, hvilkas folkmängd i och för sig berättigar dem att utan förening med annan stad välja riksdagsman, bestämmes, efter ofvan angifna grunder, hvar tionde år af Konungen. Den ordning, som sålunda fastställes, vinner ej tillämpning förr än vid de val, hvilka näst derefter, enligt § 15 mom. 1, skola ega rum. Köping eller annat samhälle, som erhåller stadsprivilegier, räknas i fråga om riksdagsmannaval fortfarande till landet, till dess ny valkretsordning varder faststald.

5. Uppgår städernas folkmängd till mer än åttio tvåhundra-trettiondelar af folkmängden i hela riket, skall det här ofvan föreskrifna antalet riksdagsmän tvåhundra-trettio utses för landet och för städerna efter förhållandet mellan folkmängden å landet och i städerna. Det antal riksdagsmän, som sålunda bör utses för landet och för städerna, bestämmes af Konungen vid fastställande af den i mom. 4 omförmälda ordning, dervid i öfrigt stadgandena i mom. 2 och 3 skola i tillämpliga delar lända till efferrättelse.

Stockholm den 28 mars 1892.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Ljungman*, som ansett, att utskottet med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut bort för dessas sammanjemkning till båda kamrarnes pröfning och antagande framlägga ett äfven i formelt hänseende mer tillfredsställande förslag till lydelse af de ifrågavarande grundlagsbestämmelserna än det, som vunnit Andra Kammarens bifall;

af herr *Alin*, som yttrat:

»Utan att inlåta mig på det omtvistliga spörsmålet, huruvida det för lösningen af den s. k. representationsfrågan är nödigt eller lämpligt, att det förslag till ändring af riksdagsordningens §§ 6, 13 m. fl., som af Andra Kammaren antagits, blir vid innevarande riksdag förklaradt hvilande, eller icke, anser jag, att konstitutionsutskottet af den omvårdnad, som utskottet särskildt har till åliggande att egna åt helgden af konstitutionel lag och stadgad konstitutionel praxis, hade bort finna sig hindradt att till Första Kammaren ingå med hemställan, att kammaren må, med frånträdande af sitt beslut om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i oförändradt skick, biträda det beslut, hvori Andra Kammaren med anledning af denna proposition stannat.

Då § 63 riksdagsordningen angående sättet för förening af kamrarnes olika beslut i en fråga sådan som den föreliggande stadgar, att vederbörande utskott skall söka att »de olika meningarna, så vida möjligt är, sammanjemka och med förslag derom till kamrarne inkomma», visar stadgandets formulering enligt min mening tydligen, att det utgår från den förutsättningen, att sammanjemkningsförslaget skall vara af beskaffenhet att föranleda beslut af *båda* kamrarne. Ett sammanjemkningsförslag, som till innehåll och form är sådant, att det föranleder beslut endast af *den ena* kammaren, går således på sidan om grundlagen.

Ett dylikt förslag står tillika i bestämd strid med det sätt, hvarpå nu ifrågavarande stadgande hittills tolkats och tillämpats. Att kamrarne vid ett tillfälle godkännt ett lagutskottets sammanjemkningsförslag, som till innehållet kan likställas med den hemställan, som utskottet nu beslutit, är ett förhållande, som icke hade bort föranleda utskottet att afvika från en tolkning, hvilken vunnit sådan stadga som den, hvarom nu är fråga.

Att inbjudningar af samma art som utskottets nu beslutna hemställan förekommo under det gamla riksdagsskickets tid, är väl bekant. Men det är ock bekant, att denna sed berodde på förhållanden, som nu ej mera existera, och det torde ej heller vara obekant, att den ledde till missbruk, som ingen torde önska finna upplifvade.

Det kan sägas, att en dylik hemställan i en fråga, der menings-
skiljaktigheten mellan kamrarna icke är större än i den nu föreliggande, ej
bör vålla betänkligheter. Jag vill deremot erinra, att är det första steget väl
taget, så följer lätteligen det andra, det tredje o. s. v., till dess man, utan
att rätt veta huru, finner sig vara inne på en väg, som man gerna skulle
vilja, men ej vidare kan, öfvergifva. »Misstagen här i verlden», har en af
våra främste statsmän yttrat, »komma icke deraf, att man med öppna ögon
rusar emot dem, utan deraf att man tycker, att det här, ett steg, gör så
litet, därför kan man väl gå *det*; men detta, taget, medför genom saker-
nas eget inre sammanhang ännu ett steg, och sålunda kommer man, till
sin egen öfverraskning, slutligen till de ej annat än förderfliga följderna af
att hafva beslutat sig för det *första* steget.»

För min del anser jag vådorna af den nya ordning för ärendenas
behandling inom Riksdagen, som utskottets nu beslutna hemställan torde
komma att medföra, icke kunna uppvägas af de fördelar, som man deraf
kan vänta sig. Att konstitutionsutskottet, för att i ett särskildt fall vinna
ett mål, som utskottet anser vara godt, ej dragit i betänkande att inviga
en konstitutionel praxis, som till sitt värde är minst sagdt tvifvelaktig, som
går på sidan om grundlagen och som direkt strider mot stadgad grundlags-
tolkning, kan jag ej annat än beklaga, och jag anser mig skyldig att der-
emot afgifva min reservation;»

samt af herr *Hedin*, som instämt med herr *Alin*.

Herr *Behm* har velat tillkännagifva, att han ej deltagit i behandlin-
gen af den i detta memorial omförmälda fråga.
